

Mnenje Odbora regij – Energetski načrt za leto 2050

(2012/C 391/04)

ODBOR REGIJ

- poziva k temu, da se vloga lokalnih in regionalnih oblasti ustrezno prizna in podpre z ustreznimi finančnimi in človeškimi viri ter instrumenti upravljanja, saj imajo glavno vlogo tako neposredno kot partnerji pri lokalnih trajnostnih projektih kot tudi pri načrtovanju novih infrastruktur, izdaji dovoljenj, naložbah, javnih naročilih, proizvodnji in nadzoru porabe energije;
- ponavlja, da je treba nujno v distribucijsko mrežo vključiti energijo iz obnovljivih virov, ki je proizvedena na lokalni ravni iz različnih in decentraliziranih virov, kot so vetrna, vodna, geotermalna in sončna energija ter biomasa, s čimer bi dosegli bolj pametno infrastrukturo za prenos in distribucijo energije (pametna omrežja) ter podlago za dejansko konkurenco, od katere bi imeli korist končni porabniki;
- poudarja, da so za izpolnitev vse večje potrebe po prožnosti v energetskem sistemu potrebne ustrezne tehnologije shranjevanja na vseh ravneh napetosti, ki – tako kot črpalne elektrarne – omogočajo shranjevanje presežkov in kasnejšo ponovno pretvorbo v električno energijo v velikem obsegu; v zvezi s tem bi morali razviti in uporabiti strateške instrumente za tehnološke raziskave in spodbujanje tehnologije;
- priporoča večjo vlogo informacijsko-komunikacijskih tehnologij pri spodbujanju inovacij, razširjanju informacij in rešitev v zvezi s porabo energije za strateške sektorje, kot so pametna mesta, ki zajemajo politike, povezane s trajnostno mobilnostjo, inteligentnimi distribucijskimi omrežji in trajnostno gradnjo;
- poudarja, da je nujno dokončanje notranjega trga z energijo do leta 2014, s čimer naj bi zagotovili energijo po ugodnih cenah, da je treba do leta 2015 odpraviti energetske osamitev nekaterih držav članic in da je treba pravično porazdeliti vire med posamezne regije ter stabilizirati in izboljšati okvirne pogoje za evropski energetski sektor, da bi omejili dodatne stroške prehoda na drugačne vire energije.

Poročevalec	Ugo CAPPELLACCI (IT/EPP), predsednik dežele Sardinija
Referenčni dokument	Sporočilo Komisije Evropskemu parlamentu, Svetu, Evropskemu ekonomsko-socialnemu odboru in Odboru regij – Energetski načrt za leto 2050 COM(2011) 885 final

I. POLITIČNA PRIPOROČILA

ODBOR REGIJ

A. Evropska strategija za preoblikovanje energetskih sistemov

1. opozarja, da je treba nujno opredeliti dolgoročno evropsko strategijo za energetski sektor, ki bi lahko konkretno prispevala k uresničevanju cilja EU glede dekarbonizacije do leta 2050. Preoblikovanje energetskega sistema je naša odgovornost do prihodnjih generacij, hkrati pa je to za Evropo tudi resnična priložnost za rast, razvoj, zaposlovanje, konkurenčnost in povečanje energetske neodvisnosti;

2. pozdravlja energetski načrt za leto 2050, vendar meni, da ni dovolj podroben in jasen, da bi lahko države članice, lokalne in regionalne oblasti ter vlagatelje že zdaj, predvsem pa po letu 2020 vodil pri odločitvah, povezanih z novim energetskim modelom, in zagotavljal zadostno gotovost pri načrtovanju. Hkrati pa poudarja, da je zdaj treba sprejeti konkretne ukrepe. Treba bi bilo na primer razmisliti o možnosti prepovedi državne pomoči za fosilna goriva;

3. v načrtu pogreša oceno izhodiščnega položaja, kar zadeva cilje, določene za to desetletje v energetski strategiji 2020, in meni, da je zato treba najprej izdelati takšno oceno ter zatem določiti cilje in politični okvir za leto 2030, na katerega se nanaša zadnji sklep načrta. Poleg tega je kot vmesna cilja procesa preoblikovanja energetskega sistema treba določiti leti 2030 in 2040, v skladu s cilji zmanjšanja emisij, določenih v *načrtu za prehod na konkurenčno gospodarstvo z nizkimi emisijami ogljika do leta 2050* ⁽¹⁾. Vmesna cilja bi predstavljala prehodno fazo z uporabo fosilnih goriv oziroma energetskih virov, ki bi postopno spremljali preoblikovanje sistema, s čimer bi hkrati zagotovili energetske neodvisnost in varnost. Na ta način bi lažje dosegli konkretne rezultate, olajšali pa bi tudi spremljanje in ocenjevanje napredka na tem področju;

4. meni, da "tehnološko-nevtralni" pristop dokumenta ni smiseln in bi o njem morali znova razmisliti, da bi dolgoročno dali prednost pristopom, tehnologijam in gorivom, katerih rezultati so poznani, njihova uporaba pa je trajnostna in varna,

⁽¹⁾ COM(2011) 112 final.

ob upoštevanju razpoložljivih izkušenj in znanja o obnovljivih virih energije ter inovativnih tehnologijah. Poleg tega pri preoblikovanju energetskega sistema z vidika trajnosti ne smemo spregledati dejstva, da je zaradi gospodarske krize razpoložljivost virov drugačna, niti morebitnih okoljskih in družbenih posledic, ki lahko pri tem nastanejo;

5. meni, da je treba zaradi medsebojne povezanosti okoljske in socialne politike ter potreb, ki iz tega izhajajo, zagotoviti, da bodo srednje- in dolgoročno vsi imeli enak dostop do varne in trajnostne energije s čim manjšim vplivom na okolje in po razumnih cenah, pa tudi, da bodo vsi imeli dostop do sredstev za nadzor porabe energije v gospodinjstvih in sredstev za lokalno proizvodnjo energije iz obnovljivih virov po razumnih cenah;

6. predlaga, naj bodo lokalne in regionalne oblasti vključene v proces oblikovanja politik, kot so politike dekarbonizacije energije z vidika energetske učinkovitosti, nadzora porabe energije, proizvodnje in novih tehnologij; predlaga pregled navedenega načrta v skladu z možnostmi in potrebami lokalnih in regionalnih skupnosti ter ustrezne finančne in človeške vire ter instrumente upravljanja glede na pomembno vlogo lokalnih in regionalnih oblasti.

ODBOR REGIJ

B. Ocenjevanje učinkov na lokalni in regionalni ravni in družbene posledice

7. poudarja, da bodo prizadevanja za preoblikovanje energetskih sistemov in njegove posledice odvisne od energetskega profila posamezne regije in virov, ki jih ima na voljo, ter da morajo biti morebitni gospodarski, finančni in upravni stroški evropskih ukrepov na področju energije upravičeni na podlagi podrobne analize učinkov z ustreznim upoštevanjem posebnosti na lokalni in regionalni ravni, zlasti vidikov energetske osamitve;

8. se strinja, da prestrukturiranje energetskih sistemov pomeni tudi izgradnjo in/ali modernizacijo infrastrukture, in poudarja, da bodo stroški tega prestrukturiranja različni v različnih evropskih regijah, kar bo ogrozilo socialno kohezijo;

9. priporoča razvoj instrumentov za ocenjevanje učinkov preoblikovanja energetskih sistemov na lokalni in regionalni ravni, tako z gospodarskega kot družbenega in okoljskega vidika. Zato poudarja, da je treba povečati kakovost in obseg makroekonomskih kazalnikov, ki se najpogosteje uporabljajo za

ocenjevanje učinkovitosti ukrepov, in dodati vprašanje energije z vidika trajnosti, pa tudi družbeni in okoljski vidik, da bi upoštevali razlike v socialni koheziji, dostopu do osnovnih dobrin in storitev po razumnih cenah, javnem zdravju, stopnji revščine, vključno z energetske revščino, naravnih virih in kakovosti življenja na splošno.

ODBOR REGIJ

C. Vloga lokalnih in regionalnih oblasti

10. je prepričan, da je za doseg globalnih ciljev v energetskem sektorju treba uresničevati pobude na lokalni ravni. V zvezi s tem poudarja, da so se teritorialni cilji že izkazali za uspešne v različnih lokalnih in regionalnih skupnostih v obliki upravljanja na več ravneh pri preoblikovanju energetskega sistema;

11. poudarja pomen čezmejnega sodelovanja in solidarnosti v novem energetskega sistemu ter s tem nujnega usklajevanja na evropski ravni. Potrebna so prizadevanja na vseh ravneh upravljanja, pri čemer ne smemo zanemariti tesnega sodelovanja z lokalnimi in regionalnimi oblastmi, zato predlaga, da se jasno določijo vloge in načini sodelovanja;

12. poziva k temu, da se vloga lokalnih in regionalnih oblasti ustrezno prizna in podpre z ustreznimi finančnimi in človeškimi viri ter instrumenti upravljanja, saj imajo glavno vlogo tako neposredno kot partnerji pri lokalnih trajnostnih projektih kot tudi pri načrtovanju novih infrastruktur, izdaji dovoljenj, naložbah, javnih naročil, proizvodnji in nadzoru porabe energije. Poleg tega je za socialni dialog in vključenost socialnih partnerjev, ki so v načrtu predvideni za vodenje sprememb, pogoj, da so lokalne in regionalne oblasti sposobne obsežnega obveščanja in imajo vlogo posrednika, kar je treba ne samo priznati, temveč tudi ustrezno podpreti;

13. priporoča, da se še naprej podpirajo že obstoječi dobri ukrepi in ravnanja na lokalni ravni, poveča zavezanost in vključenost vseh ravni sodelovanja, na primer v okviru Konvencije županov ali drugih medregionalnih, nacionalnih ali mednarodnih struktur, podpre njihova vodilna vloga pri spodbujanju sprememb in lokalnega gospodarskega razvoja ter ustanavljanju informativnih mrež in mrež sodelovanja.

ODBOR REGIJ

D. Energetska učinkovitost, varčevanje z energijo in obnovljivi viri energije

14. se strinja, da je treba nujno spodbujati varčevanje z energijo, da bi zmanjšali energetske potrebe z ozaveščanjem, izobraževanjem in spremembami vedenjskih vzorcev državljanov, pa tudi s podporo razvoja novih tehnologij, ki bodo omogočile učinkovitejšo rabo virov ter večjo gospodarsko rast, konkurenčnost in zaposlovanje, ter s podporo držav članic sistemom energetske samooskrbe, da se tako spodbudi čim bolj racionalna uporaba energije, distribuiran energetskega sistema in učinkovitejša udeležba državljanov pri sprejemanju odločitev o vrsti in

uporabi energije. Z vidika prekinitve povezave gospodarske rasti s porabo energije meni, da bi lahko zmanjšanje porabe zaradi energetske učinkovitejših procesov in varčevanja z energijo obravnavali kot kazalnik razvoja in ne recesije ter kot koristno za gospodarstvo;

15. ponavlja svojo podporo energetske učinkovitosti kot enemu od glavnih ukrepov za doseg ciljev za leto 2050 v zvezi z zmanjšanjem emisij; se strinja, da je treba določiti ambicioznejše ukrepe za energetske učinkovitost in stroškovno optimalne politike, ter meni, da so v zvezi s tem smiselni tudi zavezujoči cilji na evropski ravni; hkrati poudarja, da so nujno potrebni ukrepi na področjih, kjer bi lahko takoj dosegli precejšnje prihranke z energijo, kot sta večja energetska učinkovitost stavb in bolj trajnostna mobilnost;

16. pri opredelitvi in izvajanju nujno potrebnih ukrepov za energetske preobrazbo je treba vsekakor zagotoviti skladnost posameznih ukrepov z vidika trajnosti. Zlasti je treba oceniti tveganja, da bi imel napredek na enem področju lahko negativne posledice na drugih področjih;

17. podpira ustvarjanje vrednosti za prihranke energije s trajnostnimi tržnimi mehanizmi, kakor so predstavljeni v *načrtu za energetske učinkovitost 2011* ⁽²⁾;

18. pozdravlja dejstvo, da vsi scenariji za dekarbonizacijo predvidevajo povečanje deleža obnovljivih virov energije že leta 2030, leta 2050 pa naj bi ti viri predstavljali glavni delež v primerjavi z ostalimi tehnologijami; vendar obžaluje, da nobeden od scenarijev, predlaganih v načrtu, ne predvideva celostnih rešitev za obnovljive vire energije in energetske učinkovitost, da bi povečali trajnostni vidik preoblikovanja sistema v energetskega sistema brez fosilnih goriv in napredovali na področju dekarbonizacije sektorja. Poleg tega je v načrtu sicer poudarjeno, da so obnovljivi viri bistvenega pomena za sektor ogrevanja in hlajenja, vendar Odbor z razočaranjem ugotavlja, da v njem ni poglobljene študije o prednostni vlogi tega sektorja, ki naj bi jo glede na velik pomen za celotno potrošnjo energije imel v (i) procesu dekarbonizacije evropskega energetskega sistema do leta 2050 in posledično pri (ii) pripravi sedanjih in prihodnjih energetskega politik;

19. ponavlja ugotovitve iz mnenja CdR 7/2011 z dne 30. junija in 1. julija 2011 o *prednostnih nalogah glede energetske infrastrukture za leto 2020 in pozneje* ter da je treba nujno spodbujati mreže za prenos energije in v distribucijsko mrežo vključiti energijo iz obnovljivih virov, ki je proizvedena na lokalni ravni iz različnih in decentraliziranih virov, kot so na primer vetrna, vodna, geotermalna in sončna energija ter biomasa, s čimer bi dosegli bolj pametno infrastrukturo za prenos in distribucijo energije (pametna omrežja) ter podlago za dejansko konkurenco, od katere bi imeli korist končni porabniki. Za izpolnitev vse večje potrebe po prožnosti v energetskega sistemu so potrebne ustrezne tehnologije shranjevanja na vseh ravneh

⁽²⁾ COM(2011) 109 final.

napetosti, ki – tako kot črpalne elektrarne – omogočajo shranjevanje presežkov in kasnejšo ponovno pretvorbo v električno energijo v velikem obsegu; v zvezi s tem bi morali razviti in uporabiti strateške instrumente za tehnološke raziskave in spodbujanje tehnologije.

ODBOR REGIJ

E. Klasični viri energije (zemeljski plin, premog in nafta), alternativni viri in jedrska energija

20. se strinja, da je potrebna diverzifikacija ponudbe, da bi zagotovili energetske varnost; zato poudarja pomen jasnih smernic za prehodno obdobje, v katerem bi lahko klasični viri energije (zemeljski plin, premog in nafta) v obliki, ki je najbolj učinkovita in najbolj trajnostna z vidika emisij CO₂, spremljali dekarbonizacijo energetskega sistema, pri čemer bi posebno vlogo lahko imele tehnologije zajemanja in shranjevanja CO₂, medtem ko se nove tehnologije, infrastruktura in vedenjski vzorci šele razvijajo;

21. izraža zaskrbljenost zaradi pomena, ki ga imajo v strategiji tehnologije, ki komercialno še niso na voljo, in priporoča, da se uporaba neklasičnih virov plina, kot je plin iz skrilavca, in tehnologij, katerih dejavniki tveganja še niso dobro poznani ali nadzorovani in ki lahko delujejo na čezmejnih ravni, preuči in obravnava na evropski ravni, da bi ocenili njihove možne kratkoročne in dolgoročne okoljske in družbene posledice, ob spoštovanju veljavnih predpisov in – kot v primeru plina iz skrilavca – ob upoštevanju morebitne potrebe po zakonodajni ureditvi. Zato podpira namero Komisije, da spodbuja raziskave tehnologij, ki lahko prispevajo k dekarbonizaciji procesov pretvorbe energije, in predlaga vključitev analiz življenjskega cikla kot poglobitvenih elementov ocenjevanja pri sprejemanju odločitev;

22. je kritičen do vzročnega povezovanja med dekarbonizacijo in jedrsko energijo v energetskega načrtu in do trditve, da naj bi jedrska energija prispevala k znižanju sistemskih stroškov in cen električne energije, ko je vendar znano, da se bodo "stroški, povezani z varnostjo, ter stroški razgradnje obstoječih elektrarn in odlaganja odpadkov [...] verjetno povečali". Odbor zato priporoča, da se posebna pozornost nameni dolgoročnim scenarijem na podlagi nekonvencionalnih obnovljivih virov energije in dejstvu, da bo zaradi vse večje zaskrbljenosti javnosti glede jedrske varnosti lahko prišlo do zmanjšanja zasebnih naložb v ta sektor, zaradi česar bo potrebnih več javnih sredstev v obliki subvencij ali višjih cen električne energije, ki bodo najbolj prizadele najrevnejši sloj prebivalstva.

ODBOR REGIJ

F. Naložbe in dostop do financiranja

23. meni, da bi lahko z opredelitvijo referenčnega okvira za naložbe vsaj do leta 2030 povečali učinkovitost načrta in ustvarili večjo gotovost na trgu, tako za zasebne kot institucionalne

akterje, še posebej, če se nanaša tudi na nacionalne naložbene cilje, v katerih so upoštevani akcijski načrti lokalnih in regionalnih oblasti. Večja varnost naložb bi lahko prispevala tudi k uresničitvi ciljev za leto 2020, zlasti v zvezi z energetske učinkovitostjo in varčevanjem z energijo, kjer je treba povečati prizadevanja. Za referenčni okvir bi bila koristna tudi priprava evropskega zemljevida o strokovnem znanju v sektorjih za energetske učinkovitost in energijo iz obnovljivih virov, s katerim bi usmerjali naložbe, ki bi okrepile dinamiko rasti in spodbudile akterje v teh sektorjih;

24. poziva zlasti k jasni opredelitvi sredstev za spodbuditev decentraliziranih naložb v trajnostne vire energije (nadzor porabe in proizvodnja energije iz obnovljivih virov), ki bi lahko prispevali k učinkoviti rabi virov in razvoju zelenega gospodarstva in zelenih delovnih mest na lokalni in regionalni ravni. Ravno tako poziva k oblikovanju dodatnega finančnega instrumenta, ki bi ga upravljali na decentralizirani ravni, da bi olajšali izvajanje akcijskih načrtov v zvezi s trajnostnimi viri energije (SEAP), ter k podpori (gospodarski in zakonodajni) malih decentraliziranih proizvajalcev obnovljivih virov energije, vključno z lokalnimi in regionalnimi oblastmi, da bi olajšali njihovo vključitev v omrežje;

25. predlaga, da se podaljša in razširi pozitivno ocenjen program *Inteligentna energija za Evropo*, in jasno določi, kako bi uporabili velik del sredstev, ki so na voljo za kohezijsko politiko. Med drugim meni, da bi bilo treba sredstva strukturnih skladov razporediti tako, da bi olajšali sklepanje lokalnih partnerstev za decentralizirani razvoj nizkoogljičnih in energetske učinkovitih tehnologij, socialni sklad pa bi uporabili za razvoj človeškega kapitala za načrtovanje, upravljanje in zagotavljanje tehnične pomoči na energetskega področju, tako z vidika rešitev kot tehnologij in partnerstev za njihovo izvedbo;

26. meni, da bi morale lokalne in regionalne oblasti še naprej imeti lažji dostop do sredstev Evropske investicijske banke, ko gre za trajnostne vire energije. Prednost bi bilo treba nameniti projektom, ki združujejo energetske učinkovitost in obnovljive vire energije za trajnostni razvoj lokalnih oziroma regionalnih skupnosti, poleg tega bi bilo treba poenostaviti postopke in manjšim skupnostim olajšati dostop do financiranja;

27. poudarja, da nacionalni ukrepi ne zadostujejo, da bi zagotovili zadostna finančna sredstva za energetskega infrastrukturo, in predlaga večjo finančno podporo za projekte v energetskega sektorju, zlasti za širjenje uporabe rešitev na podlagi obnovljivih virov, tudi za ogrevanje in hlajenje stavb;

28. predlaga, da se pripravi strategija, ki bi podpirala razvoj novih in sodelovanje obstoječih regionalnih grozdov in partnerstev, ki so se ponekod že izkazali kot pomembni instrumenti za razvoj zelenih trgov z energijo in energetske učinkovitosti, mobilizacijo naložb, poklicno usposabljanje in ustvarjanje delovnih mest.

ODBOR REGIJ

G. Raziskave, inovacije in uporaba

29. se strinja, da je nujno spodbujati močno zavezanost inovacijam in raziskavam na evropski ravni, saj bi lahko razvoj inovativnih, učinkovitejših in cenejših tehnologij prispeval k večji gotovosti v tem sektorju in privabil kapital, tudi s premišljenim namenjanjem sredstev v okviru programa Obzorje 2020;

30. odločno poudarja, da mora biti novi raziskovalni program Obzorje 2020 z vidika ciljev in prednostnih nalog usklajen z energetskega načrtom za leto 2050;

31. meni, da je treba bolj spodbujati inovacije in raziskave v zvezi s proizvodnjo energije v manjšem obsegu, kot so na primer električna energija iz majhnih vodotokov, energija vetra za posamična gospodinjstva ali majhne skupine gospodinjstev, lokalno pridobivanje sončne energije in izkoriščanje toplote iz termalnih vrelcev, če obstajajo;

32. meni, da je raziskave in razvoj treba bolj osredotočiti na možnosti za izkoriščanje morske energije (valovanja in plimovanja), ki ponuja velikanske možnosti za varno, zanesljivo in trajnostno energijo;

33. predlaga, da se na podlagi najboljših praks iz različnih regij razvijejo postopki, ki jih je mogoče ponoviti, da bi podprli ustvarjanje inovativnih grozdov, regionalnih platform za energetske inovacije in drugih oblik javno-zasebnih partnerstev med lokalnimi in regionalnimi oblastmi, univerzami in gospodarstvom. Takšna partnerstva bi bila lahko pomembna za regionalni razvoj in lokalno gospodarstvo, saj bi zagotavljala večjo prilagodljivost, dostopnost in nižjo ceno inovacij in tehnologij na lokalni ravni;

34. meni, da bo imel načrt velik vpliv na kmetijsko in gozdarsko politiko, zato bo treba podpreti raziskave, ki bodo

omogočile prilagoditev in razvoj teh sektorjev za doseg večje trajnosti;

35. priporoča večjo vlogo informacijsko-komunikacijskih tehnologij pri spodbujanju inovacij, razširjanju informacij in rešitev v zvezi s porabo energije za strateške sektorje, kot so pametna mesta, ki zajemajo politike, povezane s trajnostno mobilnostjo, inteligentnimi distribucijskimi omrežji in trajnostno gradnjo;

36. predlaga, da se poudari pomen raziskav in usposabljanja strokovnjakov, zlasti s strani držav članic, da bi imeli na voljo ustrezne vire in študijske programe, s katerimi bi zagotovili učinkovitost tehnologij prihodnosti, da bi lahko uvajali inovacije in izvedli strateške načrte.

ODBOR REGIJ

H. Notranji in svetovni trg

37. poudarja, da je nujno dokončanje notranjega trga z energijo do leta 2014, s čimer naj bi zagotovili energijo po ugodnih cenah, da je treba do leta 2015 odpraviti energetske osamitev nekaterih držav članic in da je treba pravično porazdeliti vire med posamezne regije ter stabilizirati in izboljšati okvirne pogoje za evropski energetski sektor, da bi omejili dodatne stroške prehoda na drugačne vire energije;

38. priporoča, da se izboljša sistem trgovanja z emisijami, s tem da se temeljito spremeni postopek dodeljevanja brezplačnih pravic do emisij, ki v sedanji obliki spodkopava cilj sistema trgovanja z emisijami, saj so cene emisijskih kuponov prenizke. Pri tem je treba upoštevati položaj podjetij, ki delujejo na svetovnih trgih in katerih konkurenčnost bi se lahko zmanjšala s selitvijo virov ogljikovega dioksida (*carbon leakage*) v tretje države.

V Bruslju, 10. oktobra 2012

*Predsednica
Odbora regij*

Ramón Luis VALCÁRCEL SISO